

70 שנה לעליית 11 הנקודות

קיבוץ גלאון

חבורת צעירים שהתגבשה במסגרת "השומר-הצעיר" בחבל ווהלין שבפולין, קראה לעצמה בשם "גל-און" לאחר עלייתם כמעפילים בשנת 1939 לארץ-ישראל והתיישבותם ב"גבעת-מיכאל" (מצפון-מערב לנס-ציונה ליד "גבעת-האירוסים"). הגבעה שימשה כמחנה להכשרת-התיישבות. החברים עבדו בפרדסים של איכרי המושבות ובסלילת כבישים באזור. בגבעה הייתה רפת קטנה ולול-הודים ואווזים. עקב פרוץ מלחמת-העולם השנייה (ספטמבר 1939) מצבם הכלכלי היה בכי-רע רוב הזמן. לא הייתה עבודה בפרדסים והפועלים הערביים היו יותר "זולים" עבור המעסיקים (שכוננו בשם "הבועזים" מהמושבות). חלק מהחבורה התגייס לעבודה בבית-חרושת לריבה של גבעת-ברנר ובנגריה המקומית ייצרו ארגזי-עץ ל"תנובה". היו גם גיוסים של חיילים ופועלים במסגרת הצבא הבריטי. כמובן שחלק מהחברים התגייסו לפלמ"ח. ברבות הזמן נוצרו זוגות חברים שהובילו לחתונות (רק אחרי העבודה! ללא אורחים ומתנות) ונולדו ילדים.

צלצול הפעמון בשעה ארבע אחר-הצהריים, בישר את ההתכנסות (לכוס-תה ופרוסת-לחם עם ריבה) של סיום העבודה, בחדר-האוכל. שני צלצולים בשעה שבע בישרו את ארוחת-הערב. בדצמבר 1945 יצאה משלחת חברים לבדוק מקום-קבע לקבוץ, 5 ק"מ מזרחית לקבוץ גת, על אדמות הכפר בית-ג'וברין. אך הק.ק.ל והסוכנות-היהודית סרבו למסור את המקום לקבוצה בטענות שונות. במוצאי-יום-כיפור תש"ז, 5-6/10/1946, במסגרת עליית 11 נקודות התיישבות חדשות בנגב, עלו למקום (גם קדמה עלתה באזור זה), מזרחית לקבוץ גת (שנוסד בפברואר 1942) ודרומית לקבוץ כפר-מנחם (שנוסד כמושב ב-1935, "חומה ומגדל" ב-37', ופעם נוספת כקבוץ ב-39'). שלושת הקבוצים השתייכו לתנועת "השומר-הצעיר".

האנשים והציוד רוכזו בקבוץ גת במשך כמה ימים לפני העלייה. הדרך שלוקחת היום 4-5 דקות נסיעה נמשכה באותו לילה כשעתיים. היה צורך לעבור בשקט וללא אורות ליד הכפר זיתא כדי לא להתגלות לכפריים, וכן לא הייתה דרך מסודרת למקום המיועד. על כנף כל רכב ישב "מנווט" שכיוון את הנהג. בוואדי זיתא (נחל גוברין-היום) זרמו מים והיה צורך לרדת ולדחוף את המשאיות. כשהגיעו לגבעה החלו מיד לעבוד. לאחר 36 שעות של עבודה מאומצת, עמד הצריף שעליו התנוסס הדגל הכחול-לבן, והחצר סביבו מתוחמת בגדר-תיל. לכבוד העלייה חיבר חנינא תדיר-אפטר את "שיר השיירה-המנון לגלאון" (מתוך ספר גדוד 53, עמ' 272):

השיירה בלילה צועדת

דרוכה מוכנה למשימה

קבוץ גלאון יצא

להתיישבות לחרבת מוסא

להקים נקודה.

(5 בתים נוספים)

...החברים רוקדים "הבה נגילה"

צועקים: לעבודה, ל"הגנה", לפלמ"ח.

כאן קבוץ גלאון יפרח!

השוטרים הבריטים שהגיעו על סוסייהם ממשטרת בית-ג'וברין הסמוכה, והכפריים השכנים באו לבדוק מהו הדבר ש"צמח" בין-לילה תחת אפס. לאחר שווידאו שהכל כשורה (כולל שתיית כוס ויסקי) עזבו את המקום.

כפריי זיתא סיפקו מים לקבוצה והמתיישבים גמלו להם בהשאלת כלים חקלאיים, יעוץ ותכנון בית-ספר בכפר. בהמשך נבנו מספר צריפים ובית-אבן "נוקטה" עבור כלי הנשק החוקיים מהשלטון המנדט הבריטי. חברת "אבן יסוד" סיפקה מכונה לגריסת-חצץ, ואנשים עבדו במחצבה קרוב ליישוב. חלקות האדמה היו מפוצלות. חלקן ליד הקבוץ וחלקן רחוק יותר ליד תל-מרישה. השיח' אל-עזי של בית-ג'וברין רצה להחליף אדמות עם הקבוץ, אך "יודעי-דבר" רמזו לקיבוצניקים

שבקרוב יהפוך הכל לשטח ישראל (בתקופה זו היה צורך בהרבה אופטימיות לומר זאת). עקב עזרתו למתיישבים ולצה"ל, קיבל אל-עזי מידידו אברהם קרון (מכפר-מנחם) לאחר המלחמה מקום ליד מושב ינון, קרוב לרכבת וכביש 6.

לאחר הכרזת-האוי"מ על חלוקת-הארץ, ב 29/11/1947, השתנו החיים בגלאון כמו בכל היישובים בארץ. הכאיבה להם הידיעה ששלושת הקבוצים נשארים במדינה הערבית לפי התוכנית, הנתק ללא כביש-גישה סלול, והידיעה ש-20 חבריה צריכים ל"הסתדר" לבד. האספקה לגת וגלאון עברה דרך נגבה רק בשיירות המלוות ב"טנדר-נוטרים" מבאר-טוביה או גדרה. השמירה הוגברה מאד ונבנו מספר ביצורים. הילדים והאמהות לא הגיעו לנקודה החדשה. הם נשארו ב"גבעה" בנס-ציונה כל זמן המלחמה עד שהסתיימה. החברים גויסו לפעילות של הפרעה לתנועה המצרית ע"י מיקוש הדרכים ופיצוץ גשרים והמצרים החליטו "לגמור" את היישוב המטריד.

המצור ששמו המצרים על יישובי האזור לא מנע את האספקה שהובאה ב"דרכי-בורמה" (כינוי לדרכים עוקפות). ב 10/6/48 החלו להפגיז את גלאון במרגמות כבדות במשך כשעתיים. באותו ערב נהרג החבלן מגדוד 53 של גבעתי, יעקב נונברג, ההרוג הראשון של היישוב (יעקב צויין לשבח גדודי לאחר מותו, יחד עם החבלן יונה גרסטלר, ומפקד-המקום החבר יעקב גורן).

בזמן המצור היה קשר עם קבוץ גת ונגבה באמצעות דגלים במשך היום, ואיתותי-אור (הליו) בלילה. אחראית-הקשר הייתה חנה באואר. כעבור זמן נשלח חנינא תדיר לקורס אלחוט (ויוני-דואר), והפך להיות מוקד הקשר עם רשתות הקשר של ההגנה "אבינועם" ושל הפלמ"ח "תמר", עם המפקדה האזורית-נפת-גרשון ועם מפקדת גדוד 53 של גבעתי שהיה אחראי על האזור.

לכל יישובי-קו-החזית היה משוריין צמוד. המשוריין של גלאון זכה בשם "בובלה", נבנה בעבודה עצמית של החברים מגרוטאות שהיו בחצר הקבוץ על שלדת משאית שנקנתה ברמלה. "בובלה" שימש לקשר עם גת ונגבה, השתתף בקרבות חטיבת גבעתי ביפו, אל-עריש ומשטרת עירק-סואידן (מצודת יואב). בעזרתו פינו פצועים למרפאת ד"ר וולף בבאר-טוביה. המשוריין מוצב בחצר הקבוץ עד היום.

ב-12/7/48 (שהוא גם יום העליה לנגבה בשנת 1939) התחוללו קרבות מרים בנגבה והמשלטים בכל האזור. חברי גלאון הצטוו להתקיף את מבנה משטרת בית-גוברין כדי למשוך תשומת-לב הכוחות מצריים. המצרים כתגובה, יומיים אחרי-כן (14/7) פתחו בהרעשת-תותח מרגמות כבדות על הישוב שנפגע ונחרב. העמדה הקדמית הייתה בבאר מדרום לישוב (צמוד לצומת הכניסה של היום) ובה היה אליעזר ברושי עם שני לוחמי-אצ"ל (ממחלקת אנשי-האצ"ל שתגברה את ההגנה בקבוץ). לפתע הותקפה העמדה ע"י חיילי-גדוד מצרי שהתקדם בחסות ההפגזה עד הגדרות במרחק 20 מטר. אליעזר עלה לגג וזרק רימונים על המצרים המסתערים. פיצוץ המוקש החשמלי גרם להרוגים רבים בקרב המצרים ועצר למעשה את ההתקפה ואת כיבוש הקבוץ. למחרת הורד הדגל לחצי התורן במשטרת בית-ג'וברין, והמגינים ידעו שהיו למצרים נפגעים רבים.

לזכר הנופלים של הקבוץ במלחמות ישראל נבנה קיר זיכרון המוצב במרכז הקבוץ ליד הארכיון. לידו ניצב קיר ועליו תבליט ברונזה "מעפילים" של הפסלת בתיה לישנסקי (1985) לציון הגעתם של הראשונים כמעפילים (חלקם ניצולי-שואה באוניה "אקסודוס").

לאחר סיום המלחמה הגיעו הנשים והילדים מנס-ציונה, והחלו לבנות מחדש את הישוב. בקבוץ נקלטו גרעיני "השומר-הצעיר", בעיקר גרעין "ציון" מארה"ב, גרעיני-חו"ל והשלמות למיניהן. קבוץ גלאון היום קולט משפחות צעירות מבני המקום ומבחוץ. לקיבוץ עין-צורים, בשנים הראשונות אחרי מלחמת-השחרור, היה שדה בין קבוץ גת לגלאון אשר עובד ע"י עובדי הפלחה (שיצאו לשבוע-עבודה בשטח). עד היום נושאת החלקה את שם "עין-צורים".

יובל נבו, קיבוץ עין צורים

הצריף הראשון בגלאון

